

УДК. 339.5

Б.В. ДІДКОВСЬКА

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ
УКРАЇНИ З ГРЕЦІЄЮ**

В статті досліджено сучасний рівень розвитку зовнішньоторговельних зв'язків України з Грецією. Проаналізовані залежності обсягів експорту України до Греції та імпорту України з Греції від основних показників зовнішньої торгівлі України. Розроблено економетричну модель експорту України до Греції, оцінено її якість та значущість параметрів.

Ключові слова: українсько-грецька співпраця, зовнішньоторговельні зв'язки України, модель експорту України до Греції, модель імпорту України з Греції.

Європейську інтеграцію визнано пріоритетним напрямом державної політики України. З огляду на вищезазначене, для України особливо важливо зміцнювати і розвивати зовнішню культурні та зовнішньоторговельні зв'язки як з Європейським Союзом в цілому, так і з окремими країнами ЄС. В контексті сучасної політичної та економічної ситуації для України особливо актуальне питання поглибленого вивчення стану та перспектив розвитку взаємозв'язків України та Греції: економічних, наукових та культурних.

Історичні традиції українсько-грецьких зв'язків, сучасна політична і економічна ситуація в Європі, оцінка перспектив українсько-грецької співпраці доводять, що Греція є надійним і вигідним партнером України. Аналіз українсько-грецьких торговельних контактів дає можливість зрозуміти закономірності взаємозв'язків між двома країнами на тлі трансформаційних процесів в ЄС.

Зважаючи на останнє, дослідження стану та перспектив розвитку зовнішньоторговельних зв'язків України з Грецією набувають особливого значення і практичної цінності. Саме це зумовлює актуальність даної публікації.

Об'єкти та методи дослідження

Багатоаспектні проблеми розвитку зовнішньоторговельних зв'язків нашої держави з Грецією стали предметом численних економічних досліджень та дискусій як в Україні, так і в Греції. Вагоме теоретичне й методологічне значення мають праці таких вітчизняних вчених, як В. Андрійчук, О. Барановський, І. Бурковський, О. Власюк, Б. Данилишин, А. Гальчинський, В. Гесць, В. Євтуха, Я. Жаліло, Б. Кваснюк, А. Кудряченко, О. Майборода, А. Мокій, Л. Нагорна, О. Наулка, Ю. Павленко, М. Панчук, С. Пахоменко, В. Пархоменко, Ю. Пряхін, О. Рафальський, Ю. Римаренко, В. Сіденко, В. Тігаренко, В. Точилін, В. Юрчишин та ін. [1, 3, 5].

Сучасний стан наукової розробки окресленої проблеми зумовлює необхідність подальшого дослідження питань взаємозв'язків між показниками зовнішньої торгівлі, визначення факторів впливу на обсяги та структуру зовнішньоторговельних зв'язків України з Грецією, а також розробки прогнозів, які дозволять представникам як великого так і дрібного бізнесу розробляти стратегічні та оперативні плани співробітництва.

Постановка завдання

Дослідження сучасного стану та аналіз основних показників зовнішньоторговельних зв'язків України з Грецією.

Результати та їх обговорення

Торговельні зв'язки є одним із важливих компонентів міжнародних відносин. Без перебільшень можна стверджувати, що торговельно-економічні зв'язки є підґрунтям, базою для розвитку політичних та культурних відносин між країнами.

Для України Греція є перспективним партнером як член ЄС, НАТО, РЄ, ОЧЕС в плані розвитку відносин з цими інституціями. Спостерігається збіг багатьох позицій двох країн в ООН.

Загалом торговельно-економічні відносини між Україною та Грецькою Республікою розвиваються динамічно та в цілому відповідають інтересам обох країн. Греція залишається одним з найважливіших зовнішньоекономічних партнерів України в регіоні Південних Балкан та Східного Середземномор'я.

Впродовж 2004–2008 рр. товарообіг між Україною та Грецією зріс майже на 180%. У 2009 р. відзначалось зменшення обсягів взаємної торгівлі між Україною та Грецією, що пояснюється наслідками світової економічної кризи. Але вже у 2010 р. спостерігалось певне збільшення обсягу двосторонньої торгівлі товарами та послугами між Україною та Грецією, зокрема, на 27% у порівнянні з 2009 р. до 372 млн.дол.США [6].

У 2011 р. продовжувалося зростання обсягів товарообігу товарами та послугами між Україною та Грецією. За даними української статистики, експорт збільшився на 82% , імпорт – на 26%. Сальдо залишилось позитивним та становило 181 млн.дол.США.

Український експорт в основному представлений наступними товарами: чорні метали, енергетичні матеріали, зернові культури, насіння і плоди олійних рослин, жири та олії тваринного або рослинного походження, деревина та вироби з неї, електричні машини та устаткування, добрива, продукція хімічної промисловості, їстівні плоди, горіхи тощо.

В структурі імпорту з Греції до України найбільші обсяги посідають наступні товарні позиції: продукти рослинного походження, продукція хімічної промисловості, неблагородні метали та вироби, машини та устаткування, пластмаси і каучук, деревина та вироби з неї, фармацевтична продукція, тютюн, продукти переробки овочів, плодів тощо.

Важливою складовою торговельно-економічних відносин України та Греції є діяльність українсько-грецької Міжурядової спільної Робочої Групи з питань економічного, промислового та науково-технічного співробітництва (МСРГ). Українсько-грецька МСРГ створена і діє на підставі Угоди між Урядом України та Урядом Грецької Республіки від 1 вересня 1994 року. Загалом було проведено 5 спільних засідань МСРГ.

Після проведення у жовтні 2011 р. українсько-грецького бізнес-форуму «Співпраця України та Греції в умовах світової економічної кризи: практичні можливості та перспективи співробітництва» були прийняті двосторонні рішення про подальшу співпрацю в таких галузях, як експорт-імпорт сільськогосподарської продукції та добрив, виробництво будівельних матеріалів, банківсько-фінансова, транспорт, туризм, медицина тощо.

Інвестиційне співробітництво займає суттєве місце в економічних відносинах між Україною та Грецькою Республікою. За даними Держкомстату України, Греція посідає 16 місце за обсягами прямих інвестицій в Україну, що відповідає 0,9 % від загального обсягу інвестицій. Загалом, обсяг грецьких інвестицій в економіку України протягом січня-вересня 2011 р. становив 426,5.

Приріст грецьких інвестицій протягом перших 9 місяців склав 30% [4, 6]. Найбільш привабливою сферою для грецьких інвестицій залишається фінансова діяльність будівництво. Наразі на українському фінансово-банківському ринку функціонують наступні грецькі банківські установи: «Піреус Банк», «EFG Євробанк Ергасіас» та «Альфа Банк».

Попри певні позитивні зрушення в розвитку зовнішньоторговельних зв'язків України з Грецією їх сучасний рівень є явно недостатнім. Національна економіка України ще досі віддалена від європейських стандартів, маючи системні недоліки, без усунення яких повноцінний процес інтеграції в європейську економіку не можливий.

Серед головних проблем експерти виділяють наступні:

- невисокий рівень конкурентоспроможності вітчизняних виробників, їх товарів і послуг та економіки країни в цілому;
- недостатня гармонізованість національних стандартів України з міжнародними та європейськими;
- нерегульованість проблем міграції робочої сили та свободи пересування осіб (застосування обмежень, що впливають із Шенгенської угоди);
- тінізація значних обсягів зовнішньої торгівлі [5].

Наявність науково обґрунтованих прогнозів розвитку зовнішньої торгівлі України з Грецією відповідно до розроблених сценаріїв дозволить істотно підвищити якість управлінських рішень у зазначеній сфері.

Для прогнозування експорту України до Греції розроблена наступна математична модель:

$$EGREC = a_1 * EXP1 + a_2 * EXP2 + a_3 * CURS,$$

де EGREC – загальний обсяг експорту України до Греції,

EXP1 – обсяги експорту України до ЄС сільськогосподарської сировини та харчових продуктів ;

EXP2 – обсяги експорту України до ЄС рухомого складу транспорту

CURS – середньо кварталний курс євро .

Аналіз показників моделі дозволяє зазначити, що обсяги експорту України до Греції здебільшого визначаються експортом сільськогосподарської сировини – традиційної статті українського експорту, та експортом рухомого складу транспорту – збільшення експорту якого лежить в площині стратегічних інтересів України.

Слід відзначити, що експорт України до Греції тісно пов'язаний з курсом гривні по відношенню до євро: при девальвації гривні обсяг експорту до Греції збільшується, при ревальвації – скорочується. Така тенденція в цілому характерна для зовнішньої торгівлі, проте високий ступінь кореляції між EGREC та CURS свідчить про хиткість позицій українських експортерів на товарних ринках Греції.

Для прогнозування імпорту до України з Греції розроблена наступна математична модель:

$$IMGREC = v_1 + v_2 * IMP1 + v_3 * IMP1(-1) + v_4 * (EXP2 - IMP2) + v_5 * (1/T) + v_6 * П1,$$

де IMP1 – обсяги імпорту до України з ЄС мінеральної сировини,

(EXP2-IMP2) – різниця між обсягами експорту та імпорту до України з ЄС хімічної сировини та продуктів,

T – фактор часу,

П1- фіктивна змінна, що відображають сезонні коливання обсягів експорту України в I півріччі.

Як видно з рівняння, найбільше на обсяги імпорту з Греції впливають показники імпорту хімічної сировини і продуктів, виробництво яких можна було би налагодити і на Україні, враховуючи міжнародну специфікацію країни і найперспективніші напрямки розвитку вітчизняного виробництва. Таким чином існують реальні можливості для скорочення обсягів імпорту України з Греції. Слід відмітити, що імпорт України з Греції має яскраво виражений сезонний характер – імпорт у першому півріччі на 0,5 млрд. дол. Більше ніж у другому. Така сезонна закономірність не зовсім типова для України, оскільки традиційним є стрибкоподібне зростання обсягів експорту лише у 2-му кварталі, в першу чергу в наслідок того, що особливості національного менталітету і специфіка ведення бізнесу в Україні призводять до спаду ділової активності на початку року (тобто у 1-му кварталі), відтак у 2-му кварталі відбувається певне «надолужування». Крім існує тенденція до збільшення українського імпорту з Греції з плином часу. Вищезазначене можна трактувати як позитивно, так і негативно. З одного боку, збільшення імпорту свідчить про укріплення і розвиток торгівельних відносин двох країн, з іншого – такий тренд має негативні наслідки для торгівельного балансу України з Грецією, а також для зовнішньоторговельного сальдо України.

Для аналізу достовірності параметрів згенерованих рівнянь і визначення степені адекватності рівнянь реальним процесам, що моделюються були дотримані критичні значення наступних статистичних характеристик [2]:

- 1) коефіцієнт детермінації (R^2), що визначає долю поясненої дисперсії залежної змінної від факторів рівняння;
- 2) статистика Стьюдента (t), що характеризує значимість параметрів регресійних рівнянь;
- 3) статистика Фішера (F), що визначає значимість коефіцієнта детермінації;
- 4) критерій Дарбіна-Уотсона ($D.W.$), що визначає наявність автокореляції залишків;
- 5) середня квадратична помилка рівняння ($S.E.$).

В цілому аналіз значень наведених вище статистичних характеристик по комплексу моделей дозволяє зробити висновок про достовірність згенерованих рівнянь [1].

Аналіз показників рівнянь та прогнозу на основі обраних моделей дозволяє стверджувати, що незважаючи на наведені суб'єктивні та об'єктивні труднощі у двосторонніх торговельно-економічних відносинах між Україною і Грецією, потенціал можливостей в цій галузі на найближче майбутнє є досить суттєвим, а його реалізація не вимагає ніяких надзвичайних заходів, а лише певних коректив у відносинах з Грецією, як торговельним партнером, з врахуванням стану економіки обох країн, її структури, географічної близькості, наявності розвинених транспортних комунікацій, визнаного досвіду Греції у світовій торгівлі та торговельному флоті [3].

Висновки

Виходячи з вище наведеного аналізу, можна зробити висновок про достатньо високу ступінь достовірності сконструйованих моделей і їх адекватність реальним економічним процесам, отже моделі відбивають основні тенденції в українській зовнішній торгівлі з Грецією. В зв'язку з останнім можна зробити висновок про те, що запропоновані моделі дозволяють отримати якісний прогноз на майбутнє.

Результати аналізу свідчать про те, що, незважаючи на позитивну динаміку розвитку торгово-економічної співпраці України з Грецією, потенціал та можливості використовуються далеко не в повній мірі.

Невикористаний потенціал існує в таких галузях, як морський транспорт, сільське господарство та переробка сільськогосподарської продукції, виробництво будівельних матеріалів, військово-технічне співробітництво, туризм, молочна, тютюнова промисловість та ін. Економічний потенціал України, в свою чергу, дозволяє забезпечити більш істотну присутність України на грецькому ринку, зокрема машинобудування, суднобудування, енергетичного, транспортного машинобудування, металургійної, хімічної, цементної, електротехнічної промисловості, ВПК та ін.

Список використаної літератури

1. Дідковська Б. Стан та перспективи України на товарних ринках ЄС/Б. Дідковська// Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. пр. – К.: НДЕІ, 2006. – Вип.12 (67). – С. 21–25.
2. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування: Підручн. для студ. вищ. навч. закл. / Харківський національний екон. ун-т; В.М. Геєць, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк та ін. – Х.: ВД «Інжек», 2005. – 396 с.
3. Мякушко С.В. Українсько-грецькі наукові зв'язки: договірно-правова база// Греція і слов'янський світ. Зб.наук.ст. – Випуск 1. –Сімферопіль, 2002. – С.208–210.
4. Офіційний сайт Світової організації торгівлі [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.wto.org/.
5. Україна в сучасних інтеграційних процесах. Україна - СOT / Український ін-т науково-технічної і економічної інформації (УкрІНТЕІ); В.Д. Пархоменко, Г.О. Бодяковська, А.П. Гончаренко, Н.І. Антонюк. – К.: УкрІНТЕІ, 2006. – 26 с.
6. Дані Держкомстату України.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2012

Перспективы развития внешнеторговых связей Украины с Грецией

Дидковская Б.В.

Национальная академия руководящих кадров культуры и искусства

В статье исследован современный уровень развития внешнеторговых связей Украины с Грецией. Проанализированы зависимости объемов экспорта Украины в Грецию и импорта в Украину из Греции от основных показателей внешней торговли Украины. Разработана эконометрическая модель экспорта Украины в Грецию, оценено ее качество и значимость параметров.

Ключевые слова: украино-греческое сотрудничество, внешнеторговые связи Украины, модель экспорта Украины в Грецию, модель импорта в Украину из Греции.

Prospects of development of trade connections of Ukraine with Greece

B. Didkovskaya

National academy of leading shots of culture and art

In the article investigational a modern level of development of foreign trade connections of Ukraine is with Greece. Analysed dependences of volumes of export of Ukraine to Greece and import of Ukraine from Greece from the basic indexes of foreign trade of Ukraine. The ekonometrichnu model of export of Ukraine is developed to Greece, its quality and meaningfulness of parameters is appraised.

Keywords: Ukrainian-greek collaboration, foreign trade copulas of Ukraine, model of export of Ukraine, to Greece, model of import of Ukraine from Greece.